

9/4

SVENSKT GUDS- TJÄNST- LIV

*Tidskrift för liturgi,
kyrkokonst, kyrkomusik
och homiletik*

HÄFTE 1 / ÅRGÅNG 20 / MARS 1945

C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG / LUND

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida
<i>Adell, A.</i> : Kyrkans traditionella sång	1
— » — Mässboken II	33
— » — Hälsningsord	89
— » — Vår gudstjänstliv, vad vi ha och vad vi önska	89
— » — Bokrevy	113
<i>Andersson, H.</i> : Den nya biskopsskruden i Linköping	96
<i>Arnér, G.</i> : Kyrkomusikaliskt nytt	76
<i>Cnattinius, B.</i> : Svensk kyrkokonst under 1500- och 1600-talen	41
<i>Henricson, O.</i> : Fast psalmcykel för introitus och gradualpsalm	6
Kyrkosångens Vänner	32, 59
<i>Lagercrantz, I.</i> : Några reformationstida koraler	67
Laurentius Petri Sällskapet	58, 80, 119
<i>Peters, K.</i> : Tvenne liturgisk-musikaliska handskrifter 14, 44,	99
Recensioner	53
<i>Wiking, B-S.</i> : J. A. Eklund in memoriam	65

S V E N S K T G U D S T J Ä N S T L I V

UNDER MEDVERKAN AV
INTENDENTEN BENGT CNATTINGIUS, LINKÖPING, OCH
KYRKOHERDEN, TEOL. LIC. KNUT PETERS, SÖNDRUM

UTGIVEN AV
KYRKOHERDEN ARTHUR ADELL, SÖDERKÖPING.

Tidskriften utkommer med 32-sidiga nummer 4 gånger om året, nämligen
i mars, maj, september och december.

Red. adr.: **Söderköping**. Rt 59. Exp. adr.: **C. W. K. Gleerups förlag, Lund**. Rt 144 00. Postgiro 30843.

Prenumerationspris: i bokhandeln eller direkt från förlaget: kr 4:50 pr år.

Annonspris: 20 öre pr mm enkel spalt.

Rabatt vid större annons och vid upprepning av annons i flera nummer.

Detta nummer innehåller: Kyrkoherde **A. Adell**, Söderköping: Kyrkans traditionella sång. — Komminister **O. Henricson**, Undenäs: Fast psalmcykel. — Kyrkoherde **K. Peters**, Söndrum: Tvenne liturgisk-musikaliska handskrifter. — Meddelanden.

Bo Wedrups Orgelbyggeri

FIRMA ORGELTJÄNST

U p p s a l a

Linnégatan 5 a - Tel. 363 57

Melodihänvisningarna

till varje psalm
gör den

GLEERUPSKA PSALMBOKEN

värdefullare.

Begär prospekt.

C. W. K. GLEERUP, LUND

Doktors-

avhandlingar

tryckas perfekt å

Skånska Centraltryckeriet

Grönegatan 14

Lund. Tel. **10275**

Goda idéer

Tel. **16734, 10842**

TECKNING RETUSCH
KLICHEER SKYLTA

KÖHLERS KLICHE-

Malmö ANSTALT
ST. NYGATAN 54

Kyrkans traditionella sång.

År 1930 utgav dåvarande komministern Knut Peters efter föranstaltande av Kyrkosångens Vänners Centralkommitté i dess skriftserie Svenskt gudstjänstliv sin skrift »Den gregorianska sången». Såsom författaren påpekar i sitt förord var hans arbete det första försöket att giva en samlad framställning av den gregorianska musiken med hänsyn tagen till svenska förhållanden. Hans arbete var i så måtto banbrytande som det erbjöd den allra första sammanfattningen på vårt språk av den gregorianska sångens historia, uppbyggnad och egenart. Detta arbete, som numera ej finnes tillgängligt i bokhandeln, har berett möjlighet till verkligt inträngande i den av endast ett ringa fåtal i vårt land kända värld, som heter den gamla kyrkosången. Peters öppnade denna värld för en större allmänhet. Detta har särskilt under de sista åren kommit i dagen och blivit erkänt även från håll där man ej haft anledning att vänta det. Så har Peters utfört ett banbrytande arbete, som nu håller på att bära frukt.

Att nu efter femton år bläddra i Peters bok har sitt stora intresse. Hans historiska avdelning avslutas med ett kapitel »Pia desideria», vilket han själv översätter med fromma önskemål, beträffande vilkas förverkligande man icke kan hysa mycket hopp. Hans pessimism har icke besannats. De flesta av hans önskemål äro redan efter en knapp halv mansålder uppfyllda. Det vittnar om det starkt tilltagande intresset för den gregorianska sången i vår kyrka. Den fastställda Mässboken, del I, innehållande musiken till högmässan, upptar en myckenhet nytt gregorianskt material, framför allt de gammalkyrkliga introitusantifonierna och de äldre Laudamusmelodierna — praktiskt taget, vad Peters då hoppades på. Helt nytt är det gregorianska materialet i den alldeles nyutkomna Mässboken del II, med material för den dagliga morgon- och aftonandakten enligt handbokens ordning. Den svenska tidegården föreligger i relativt slutgiltig form. Allt detta drömde författaren om 1930.

Ett utslag av det stärkta intresset för den gregorianska sången är den nu av kyrkoherden A. O. T. Hellerström på Svenska kyrkans Diakonistyrelses bokförlag utgivna skriften *Kyrkans traditionella sång* (124 s. pris 3:75). Man går till studiet av detta arbete med spänt intresse. Doktor Hellerström är ju en av våra

säkraste kännare på det liturgiska området, som i en omfattande författarverksamhet har dokumenterat sin vida beläsenhet, lärare vid Musikakademien i liturgik, till vilket ämne den gregorianska sången torde räknas, och han har slutligen som extra sakkunnig deltagit i arbetet på utformningen av de nya musikaliska bilagorna till kyrkans handbok, de ovan nämnda mässböckerna. Man kan alltså vänta sig att han här dels ger läsaren en inblick i sin undervisning om den traditionella sången och dels låter honom känna de principer efter vilka revisionen av mässmusiken fullföljts, även om han törhända icke i detalj vill bära ansvaret för dessa böckers skick.

Hellerströms framställning, som är berömvärdt rikligt illustrerad med notexempel, lancerar ett nytt namn för den sång, som följt kyrkans heliga akter sedan mer än 1,000 år, och som hos oss hitills gemenligen kallats den gregorianska sången. Sannolikt har författaren avsiktligt sökt undvika detta missvisande namn och i stället från den romerska kyrkan upptagit ett annat namn: »den traditionella sången», *cantus traditionalis*, vilket i den romerska kyrkan betecknar den äldsta, från den tidigare medeltiden kända, formen av den gregorianska sången i motsats till den på 1600-talet uppdykande, starkt förvanskade reformkoralen. Det vore förträffligt om ett nytt namn kunde lanceras. Fråga är emellertid om det nya förslaget kommer att vinna hemul. Namnet »den gregorianska sången» har ju kort och prägnant karaktäriserat den ena delen av den evangeliska koralen, vars andra del är den lutherska koralen. Här kan knappast »den traditionella sången» göra samma tjänst, helst som namnet kyrkans traditionella sång i mångas uppfattning lika väl kan betyda den klassiska lutherska koralen från reformationsårhundradet i motsats till den senare utomkyrkliga andliga sången.

I knapp och klar och på samma gång översiktlig form meddelar Hellerström undervisning om den traditionella sångens elementa i fråga om notskrift, kyrkotonarterna, rytmen, stilarterna, med tabellariskt uppställda, väl utförda översikter av psalmtönerna, samt gör ett första utkast till analys av de för vår kyrka nya inledningsantifonierna och av musiken för ordinarier i Mässboken del I. Framställningen avslutas med några kloka ord om orgelledsagning och dirigering.

Det kan ej här bli fråga om ett utförligt omnämnande i detalj av den lilla skriften, som naturligtvis icke får saknas hos någon,

som har med den traditionella sången att skaffa, helst som den i hög grad underlättar förståendet av det i mässböckerna nytillkomna materialet.

På en punkt tillåter sig anmeldaren emellertid att fästa uppmärksamheten, mest för att väcka till liv en diskussion, som bör och måste komma till stånd i fråga om ett spörsmål som ännu icke kan anses till fullo klarlagt.

Det gäller frågan om den traditionella sångens rytm. Även de romerska auktoriteterna sväva på denna punkt betänkligt på målet. Föreskrifterna från den högsta myndigheten i Rom meddela ej mera än att alla noter hava samma tidsvärde. Bland forskare, som sökt finna lösningen på den rätta rytmen, ha de franska benedikтинerna dragit uppmärksamheten till sig. De utgå teoretiskt och praktiskt från en rytmteori, som framtvingar sammanförandet av noterna i grupper om två eller högst tre, såväl i den syllabiska som i den neumatiska och melismatiska sången. Härom ha emellertid de högsta romerska auktoriteterna intet att säga. Teorien har avvisats med stor skärpa av en så betydande auktoritet som Peter Wagner. Det är i detta stycket mycket upplysande att jämföra hans kapitel om rytmen i läroboken »Elemente des gregorianischen Gesanges» (Pustet 1917) och framställningen exempelvis hos D. Johner i Grosse Choralschule (Pustet 1937).

Hellerström, liksom synbarligen mässbokskommittén, har upptagit den franska benedikтинerskolans rytmteori och lagt den till grund för sin egen rytmuppfattning. I korthet kan denna teori sammanfattas genom några citat ur Hellerströms bok: »Efter en stark takt del följa svaga, liksom i språket efter en betonad stavelse komma obetonade. Rörelsen är sammansatt av tvåtidiga eller tredidiga grupper d. v. s. efter varje stödjepunkt följa en eller två svaga tidsenheter» (s. 32). — »Den rytmiska stödjepunkten kallas iktus. Efter varje iktus följa en eller två men icke flera obetonade tidsenheter.» Eller som en av de romerska lärofäderna, Gevaert, uttrycker teorien: mellan två iktus kunna icke mindre än en och icke mera än två obetonade stavelser stå.

Det är lätt förståeligt huru denna teori om den traditionella sångens rytm har uppstått. Den hänger samman med den romerska kyrkans eget språk, latinets, och med dess kvantitetslära. I det latinska språket infaller accenten i varje ord på den andra eller tredje stavelsen från slutet, aldrig på den fjärde, och den romerska koralen skulle alltså följa det latinska språkets lagar.

Även detta avvisade dock Wagner redan för den latinska sången och det flitiga bruket av *biaccenter*, som tarvades för att upprätthålla denna rytmteori avvisade han (*Elemente* s. 61). Han hävdade också att den analys av prosatexten, som teorien framtvängde, genom sitt sönderdelande av texten i grupper om två eller tre stavelser var misslyckad. Detta slags prosans anatomi gynnar, säger han, språkets misshandlande (s. 61).

För vårt vidkommande gäller emellertid frågan: Kunna dessa rytmteorier fortfarande gälla, när *svensk* text underlägges den gamla koralen? Kan det svenska språket överhuvud taget tvingas att lyda latinets regler?

Det är visserligen sant att långa stycken av svensk prosa kan särläggas i två- och tredade delar på ett naturligt sätt. Det är också uppenbart att utförandet av neumatisk och melismatisk sång underlättas genom neumernas och melismernas sammanförande i smärre grupper, i vilka den första noten accentueras men gör man en mera grundlig undersökning av de liturgiska texter, som skola underläggas den gregorianska melodien, så märker man mycket snart att den franska rytmteorien är oanvändbar. Ett par exempel må belysa detta. Jag hämtar dem ur Psaltaren och förutsätter att läsaren själv vill sätta in dem i en syllabisk sång och därvid inpricka iktus efter de givna reglerna.

1. Placera iktus på rätt plats i följande fall: Psaltaren 72:7: och stór fríd ráde, eller 77:3: På min nöds dág söker jag Herren. Här följa tre starkt, och lika starkt, betonade stavelser på varandra. Alla tre borde ur textsynpunkt ha iktus, vilket ju icke kan vara tillåtet, men att påstå att någon av dessa stavelser är obetonad är lika omöjligt.

2. En hel del svenska ord äro överhuvud taget motspänstiga, beroende på att svenskan ogenerat hopar accenter över på varandra följande stavelser i samma ord på ett sätt som är otänkbart, latinets. Exempel: godhet, gudom, livsdágar, stridsvággar. Vårdslösát uttal tillstädér visserligen: livsdágar och stridsvággar. Men i liturgiskt språk kan slikt icke tolereras.

3. Svenskan äger ordformer med mera än två obetonade stavelser, utan att man kan placera verklig hjälpaccent bland dessa obetonade stavelser, såsom sker i latinets. Exempel: hedningarna, evinrerligen, människorna. Detsamma gäller sådana ordsammanställningar som: heliga förbund (*Benedictus*) heliga profeters mund o. s. v.

Ju grundligare man undersöker accentförhållandena i det svenska språket dess mera uppenbart blir det att den av Hellerström upptagna rytmteorien icke kan brukas vid överförande av den gregorianska musiken till svenskt tungomål. Därtill kommer att en sådan mekanisk uppdelning av den syllabiska sången lätt föranleder sångaren att glömma det viktiga: det noggranna iakttagandet av korrekt svensk ordaccent, och det logiskt riktiga sammanförandet och åtskiljandet av orden. Skall man döma av de efter denna rytmteori redigerade nya mässböckerna föranleder den även gärna vid transkribering till modern notskrift ett sönderdelande av trenotsneumerna, som gör notbilden svår att uppfatta både i detaljer och i fråga om melodien som helhet.

Jag har uppehållit mig så utförligt vid denna fråga, eftersom denna rytmteori för första gången framlägges i Sverige av Hellerström. Det finnes all anledning att omsorgsfullt genomtänka den och att penetrera hela detta viktiga spörsmål. I själva verket beror hela den gregorianska sångens framtid på denna fråga. Den gäller djupast det rätta och värdiga uttalet av vårt eget kyrkospråk, som icke får klädas i främmande tvångströjor om vi över huvudtaget skola kunna trivas i vår gudstjänst.

De ovan gjorda kritiska anmärkningarna böra icke få fördunkla förtjänsten i Hellerströms arbete. Dess största betydelse ligger uppenbarligen i den analys av och beskrivning på de i Mässbok I nytillkomna gregorianska sångerna. Här är mycken undervisning av nöden. Det är så ofantligt litet arbete utfört på detta omfattande fält, att varje ärligt gjort försök skall mottagas med stor tacksamhet.

Hellerströms sista arbete sluter sig värdigt till hans tidigare omfattande och betydelsefulla liturgiska verk. Bland dessa må också nämnas den i fjol utgivna sammanfattningen av hans stora lärobok i Liturgik som utgavs med titeln *Kyrkans gudstjänst* (Diakonistyrelsens förlag, 141 s. 3:50). Den kompendiariskt kortfattade framställningen tar särskilt hänsyn till de nya gudstjänstliga böckerna. Arbetet, vars mycket förnämliga illustrationer särskilt må framhållas, är närmast avsedd för kyrkomusiker.

Arthur Adell.

Fast psalmcykel för introitus och graduale.

En av de få verkliga nyheterna i den nya Evangelieboken av år 1942 (EB) var införandet av fasta psalmer för högmässans introitus och graduale. När gudstjänstdeltagarna kommer till kyrkan och där gör som sed är: slår upp sina psalmböcker och letar reda på den innevarande söndagen i EB, så finner de numera inte bara dagens fastställda böner och texter, utan också en anvisning om de båda viktigaste psalmerna i vår svenska högmässa: ingångs- och gradualpsalmerna. Och så kan det hända att deras blickar går från uppslaget i psalmboken till kyrkans nummertavla — men där har prästen låtit sätta upp *andra* psalmnummer än de i EB föreslagna. Och kanske våra kyrkobesökare tar sig en liten funderare på saken, medan det ringer samman: vad kan det bero på att prästen inte följer EB:s klara anvisning? Är han inte rentav skyldig att göra det? Vår EB är av Konungen gillad och stadfäst, och det faller aldrig prästen in att läsa några andra texter från altaret än de båda fastställda; har han då *rätt* att avvika från de anvisade psalmerna vid mässans begynnelse? Det kan också hända att prästen själv har gjort sig samma frågor och varit ganska oviss i sitt sinne.

Jag måste bekänna att jag blev åtskilligt betänksam, när jag först fick EB i min hand. Inte därför att jag inte skulle önska den begränsning i det fria psalmvalet, som en fast cykel för ingångs- och gradualpsalmerna skulle innebära; tvärtom har jag, så länge jag varit präst, sysslat med uppgiften att för egen del komma fram till just en sådan ordning. Men jag kunde svårligen gå med på att EB:s psalmcykel verkligen blivit den bästa möjliga. Och då uppstod genast den frågan: är jag nu verkligen bunden av dessa EB:s psalmer, eller får jag alltfört följa mina egna överväganden i ämnet?

När Ärkebiskopen i sitt Förslag till Handbok 1938 på mångas begäran intog en sådan fast cykel, anmärkte han att det »syntes hava ett icke ringa värde ur synpunkten av kyrkoårets aktualiserande för församlingen, om en relativ fasthet kunde åvägbringas, framför allt i fråga om valet av gradualpsalm, men ock gärna, fast ej så viktigt, i fråga om ingångspsalm». Hans avsikter var alltså tydliga: han ville lämna råd och anvisningar för psalmvalet, dock utan att binda prästen i det enskilda fallet. I samma riktning gick Ärkebiskopens ord i radio, då han i ett kort anförande

hösten 1942 presenterade den nya EB, dit psalmcykeln då hade överförts från handboksförslaget. Men EB:s eget förord berör saken blott knapphändigt. Orden faller så: »Ytterligare framhäves de olika tidernas och dagarnas särskilda innebörd genom ett rätt bruk av psalmboken, vartill också anvisning gives i evangelieboken.» Och därtill kommer den auktoritativa tyngd som *måste* falla över en psalmserie som utan kommentar beredes en plats vid sidan av vår Kyrkas av Konungen fastställda böner och texter. Utvecklingen kan knappast bli mer än en: att denna psalmcykel med tiden blir den allmänt använda och efterlevda, och att den alltmera kommer att betraktas som den för vår Kyrka officiellt fastslagna. Men är den verkligen det? Och vore detta verkligen önskvärt?

För att få full klarhet i den kyrkorättsliga situationen har jag vänt mig till en av medlemmarna i EB-kommittén och framställt mina dubier. Han svarade kategoriskt, att Kungl. Majt *icke* har stadfäst psalmerna. De är ej bindande, men att uppfatta som förslag till lämpliga psalmer, vilka det av praktiska skäl kan vara klokt att följa. »I vissa fall kunna de dock ersättas av bättre.»

Diskussionen om en fast psalmcykel kan alltså föras vidare. Prästen har alltjämt fria händer, han väljer själv söndagens psalmer som hittills. Och dock har härutinnan en delvis ny situation inträtt: han väljer högmässans båda viktigaste psalmer, ingångs- och gradualpsalmerna, under ständigt hänsynstagande till den psalmcykel som fått den enastående förmånsrätten att stå sida vid sida i vår EB med Kyrkans fastställda texter. Här är först och främst själva principen för valet av introitus och graduale ovedersägligen fastslagen: bägge dessa psalmer är beroende av dagens ställning i kyrkoåret och ägnade att än skarpare slipa ut dess relief; och gradualen rättar sig innehållsligt icke efter episteln, utan efter evangeliet. Men därtill kommer ju att EB:s psalmlista i stort sett tillvaratar frukterna av det kunniga och hängivna arbete som inom loppet av knappa 10 år nerlagts på detta område, och där utvecklingen markeras av namn sådana som Peters, Eidem och Adell. Det är i verkligheten ingenting mindre än en svensk tradition som här håller på att växa fram. Men hur värdefull denna än är, vore det efter undertecknads mening olyckligt, om utvecklingen nu i och med EB:s psalmcykel hämmades och stannade i växten. Slutstenen i verket är ännu inte lagd. Det visar för övrigt Montan-Ströms psalmvalslista för högmässan, vilken

varit oförvägen nog att redan samma år som EB utkom, ta upp dess psalmcykel till kritik. I princip finns här inget nytt; det nya är de friska, ofta överraskande synpunkterna, som verkligen efter min mening tillfört diskussionen åtskilligt av bestående värde. Blott som ett sådant diskussionsinlägg i en fråga som sedan länge legat mig om hjärtat, är efterföljande psalmcykel att fatta.

Har prästen den förmånsrätten att föreslå psalmerna vid våra gudstjänster, då må han ingalunda fatta sin uppgift lättvindigt och slentrianmässigt. Det har sagts om vår Psalmbok, att den torde kunna räknas som den evangeliska kristenhetens förnämli-gaste. Då gäller det verkligen för oss präster att rätt mynta ut dess rena guld.

Den höga gradualen
en himlastege är,
som oss ur tåredalen
på starka toner bär.
Var helgdag vi där uppe stå
och sjunga Herrens pris.
Ett ögonblick vi skåda få
in i Guds paradis.

Med sång i hjärtat gå vi
att tjäna Herren Gud.
Inför Guds anlet stå vi
med lov och fröjdeljud.
Då strömmar kraft till helig strid
ifrån Gud Faders tron.
Vi lyftas ovan rum och tid
av jubelsångens ton.

*

1 i Adv. 43:1—2; 41.

2 » » 586:1; 49.

3 » » 42:1; 43:3—7.

4 » » 35:1—2; 44.

2 i Adv. Ing. 42:4—5 undvikas på denna plats, då redan nästa sönd. har 42:1.

3 i Adv. Det råder en viss villrådig-het om dagens grad. ps. EB:s förslag

är gott, men dels är psalmens första vv. redan förut nyttjade på 1 i Adv. dels klingar de nog alltför festligt på Johannesröstens dag. Adell har i stället 43:3—7, vilket säkerligen är bättre; passar därtill bättre efter den nya episteln. Eidem föreslår 35; synes dock för vek och sublim.

4 i Adv. Ing. 35:1—2 är här att fö-

redra; 41 har säkerligen redan hunnit mista något av sin friskhet och fägring.

Juld.	63: 1—3;	} 60.
	55;	
Annand. Jul	50: 1—2; 149: 3—5.	
Sönd. e. Jul	34: 1; 63: 8—13.	
Nyårsd.	461: 1; 466: 2—5.	
Sönd. e. Nyår	56: 2—4; 184.	

Juld. I EB:s förslag till ing. på högmässotid har väl hänsynen till koralintroitus varit avgörande.

Annand. Jul. Detsamma gäller tydligen också Annandagen. Men då blir också resten av ps. 150 outnyttjad i det stora flertalet av landets kyrkor. Påpekas bör att också 55: 3 har gammal och god hävd. Grad. Alla psalmvalslistor vid sidan av EB har här 150.

Sönd. e. Jul. Ing. Eller 62: 5—6.

Nyårsd. Grad. Gammal tradition kräver här 66; så ock Eidem och Montan-Ström. Vår psalmboks bestånd av egentliga nyårspalmer är dock så stort, att valet nog bör begränsas till dessa. Adells förslag överraskar: ingen nyårspsalme!

Sönd. e. Nyår. Grad. Adell framhåller det olämpliga i att bruka 430: 4—7 och därmed koralen 55 även på denna söndag. Bland doppsalmerna har 184 här företräde genom det på grund av upprepningen framhävda »Jag är döpt i Jesu namn». EB nyttjar psalmens första vers som ing.; de återstående vv. blir då givetvis oanvända.

Trett. d. Jul	69: 1; 67.
1 e. Trett.	207: 1—3; 206.
2 » »	326: 1—2; 482: 1—6.
3 » »	269: 1; 361: 6—10.
4 » »	310: 1—2; 298: 5—7.
5 » »	165: 1—2; 166.
6 » »	15: 1—2; 29.

Trett. d. Ing. Ps. 68 är den både religiöst och musikaliskt fulltonigaste

trettondedagspsalmen. Man ville gärna sjunga den i sin helhet, någon gång rentav på gradualens plats. Men väljes 68: 1—2 som ing., försvinner v. 3 helt och hållet ur högmässan, och vv. 4—5 kan inte gärna sjungas förr än påföljande söndag. 69: 1 har givetvis sin svaghet i koralen.

1 e. Trett. Grad. 206 är den äldre och religiöst tyngre psalmen; också den avslutande lovversen ger den företrädet som dagens graduale. Tyvärr återvänder vv. 1—2 redan på Kyndelmässodagen som introitus.

2 e. Trett. Stor tveksamhet råder tydligen beträffande psalmerna på hemmets söndag. Peters, Eidem och Adell har alla olika förslag till både ing. och grad.; den förstnämnde har dessutom i bägge fallen ändrat mening från första till andra upplagan av sin psalmvalslista. Om gradualen synes dock knappast någon tvekan behöva råda: den enkla, trohjärtade 482 har redan hunnit bli »det kristna hemmets sång framför andra» (Gabrielsson). Så ock EB.

3 e. Trett. Grad. Det är anmärkningsvärt, att den i gammalkyrkliga bygder högt värderade 361: 6—10 inte funnit någon användning i någon av här nämnda psalmcykler. Torde här vara att föredraga framför 425: 3—6, där endast v. 3 talar om tron. Så ock Stadener i sin postilla.

4 e. Trett. I och med den nya episteln vinner här 298: 5—7 företräde framför 310: 1—4 som dagens gradual. Som ingång lämpar sig då 310: 1—2 utmärkt. Så Montan-Ström. Däremot bör i ty fall 298: 1—4 ej brukas på gradualens plats på den snart infallande Septuagesima.

5 e. Trett. Adells initiativ att rädda ps. 25, »Olaus Petris otvivelaktigt yppersta psalm» (Liedgren), från förvisningen till denna dag är värt att beaktas, fastän den eljest är den sak-

ligt bästa. Dock synes dess naturliga plats vara, inte på 8 e. Tref., utan på Sexagesima. — EB:s förslag till ing. är med förlov sagt svagt.

6 e. Trett. Även här väcker EB:s förslag förvåning. Framför 130:1—2 som ing. (Montan-Ström) föredrar jag 15:1—2, eftersom den förra dock är en pingstpsalm. Likaledes 29 som grad.-ps. framför 177 med dess teologiskt diskutabla v. 2.

Septuag. 298:1—2; 38:8—10.

Sexag. 176:5—6; 25.

Septuag. Eller (EB): ing. 38:1; grad. 298:1—3 (sic!), där ing.-ps. jämväl har fastekaraktär (»Kristi blod»). Jfr. dock 4 e. Trett. Om den här förordade gradualen kan anmärkas, att just verserna 8—10, vilka betecknar psalmens höjdpunkt, är säregna för den svenska texten och därmed Olaus Petris eget verk.

Sexag. Märkbar osäkerhet råder beträffande psalmerna på Sexagesima. EB:s grad., 174:1—8 var förr den traditionella på Kristi Förklarings dag. Att 173 skulle vara vår yppersta psalm om Guds ord (så Peters och Adell), är nog tvivelaktigt; 401:1—4 (Eidem) talar om ödmjukhet. Då vore 172:1—4 att föredra. Men borde inte den svenske reformatorns Guds-Ordpsalm (jfr. 5 e. Trett.), med dess angelägna bön att försoningens budskap måtte framföras i folket och mottagas i hjärtana, borde inte den psalmens plats vid själva övergången till Fastan vara ganska given?

Fastlagssönd.	86:1;	89.
1 i Fastan	349:2;	77:1—4.
2 » »	273:1—2;	360.
3 » »	76:1—2;	96.
Midfastosönd.	33:1—2;	79:4—7.
5 i Fastan	93:1;	76:1—4.
Palmsönd.	71:1—2;	80:1—6.
Långfred.	75:3—4;	92.

Fastl. sönd. Ing. Om 94 väljes som pred. st. ps. (den bör nog förbehållas Palmsönd. och Långfredag), undviks 86 för koralens skull. Jag föredrar då 79:1—2 på denna plats före 70. Grad. är exempel på psalm som lyckligt förbinder epistel och evangelium.

1 i Fastan. Intr. Koralen föga lyckad. Grad. Även 123:3—6 skulle passa, men har i den nya psb. förts till tiden efter Påsk. Av samma skäl är 123:1—4 mindre lämplig på 3 i Fastan (Peters), liksom 121:3—7 (märk dock koralen) på Midf. s.

3 i Fastan. Ing. EB:s 123:4 är ingen fasteps. och leder i alltför hög grad »in medias res» (Montan-Ström). Grad. Ingen av psalmlistorna har berett plats åt den enkla, gedigna 96 och därmed åt dess koral under fastan; Adell har den, underligt nog, på 24 e. Tref.

Midfastosönd. Grad. Koralen »på en gång ljusa och vemodiga art» (Adell) svarar väl mot dagens åldriga prägel: Laetare; eljest kunde även 323:2—4 tänkas. Att välja en ren nattvardsp. synes mig mindre välbetänkt.

5 i Fastan. Ing. Både 79:1—2 och 86:1—2 (jfr dock Fastlagssönd.) är här goda; jag föredrar dock 93:1, som ingen av ps. listorna tycks finna användning för. Grad. Söndagen inleder den egentliga passionstiden; ford- rar en tyngre ps. (märk koralen). Så ock Peters och Adell.

Långfred. Det måste sägas vara mycket olämpligt att på en av årets största högtidsdagar som ing. använda den föga folkliga 98; koralen är på det hela taget okänd. Adells kritik av 92 som grad. är fast obegriplig.

Påskd.	102:1—2;	106.
Annand. Påsk.	113:1;	107.

1 e. Påsk	105:1—2; 108:1—4.
2 » »	115:1; 119.
3 » »	108:1—2; 114:1—6.
4 » »	25:3; 293.
Bönsönd.	321:1—2; 333:1—4.
Kristi Him f. d.	127:1—4; 125.
6 e. Påsk	37:7; 111:2—5.

Annand. Påsk. Ing. Trots att 113 först 1937 kom in i psb., är den klassiskt luthersk (jfr. Peters och Eidem). EB har samma koral till ing. ps. på Annand. Påsk och 1 e. Påsk. Grad. Det är angeläget att i ps. cykeln få med den äldre 107 (så tidigare Peters); av 104, likaledes från gamla kyrkan, kommer oftare enskilda verser till användning, särskilt vid nattvardsgång. Ps. 108 hör avgjort hemma på 1 e. Påsk (så ock Peters och Eidem).

2 e. *Påsk.* En kompakt tradition fordrar här 119 som gradual. Svårigheten är då att sätta lämplig introitus; EB:s 161:3 hör hemma på Reform. d. Den möjligheten finns ju att bruka 307 som grad. Men håller koralen måttet? Att herdemotivet här är gammaltestamentligt, behöver ju inte vara avgörande. I så fall 119:1—2 som ing. ps.

3 e. *Påsk.* Ing. ps vällar tydligen svårigheter. Event. 329:4.

4 e. *Påsk.* Grad. Eller 120 (så tidigare Peters). Dagens psalmer bör under inga förhållanden väljas bland pingstpsalmerna, trots evangeliet. Dessa senare kan med fördel användas under förra delen av Trefaldighetstiden.

Bönsönd. Ing. Eller 306:1. Att använda 333:1 (Adell) eller 339:1 (Peters) är mindre tillrådligt, då dessa synnerligen användbara ps. då knappast kan återkomma på psalmlistan. Grad. Instämmer hjärtligt i Adells påpekande att koralen till 337 är alldeles för pompös på denna dag.

Kristi Him. f. d. Det finns åtskil-

ligt som talar för 127 som dagens graduale, dess lovsångston och dess förhålligande av den himlafarne Herren. Och ändå kan den aldrig uttränga Wallins himmelsfärdspsalm ur församlingens hjärta; det räcker inte med två verser som ingång (så Peters, Eidem och Adell).

6 e. *Påsk.* Grad. Pingstpsalmerna bör undvikas. Det finns dock bland våra påskpsalmer en som talar om Andens verk; den bjuder rentav ett stycke nådens ordning. Andra möjligheter 123:4—6 eller, i denna tid, 510.

Pingstd.	134:1; 128.
Annand. Pingsd	136:1—2; 30.
Hel. Tref:s dag	22; 24:2—5.
1 e. Tref.	421:2—3; 297.
2 » »	163:1—2; 255.
3 » »	299:1—2; 362:3—6.
4 » »	392:1—2; 408:3—7.
5 » »	164:1; 239.
6 » »	413:4—5; 407:1—4.

Pingstd. Det förvånar att Peters utbytt den gamla pingstversen 134:1 mot 164:1—2 som dagens ingångsps. Den likaledes medeltida 133 är en god gradual, men fråga är om ändå inte den nya 128, den enda psalm som direkt bygger på berättelsen om pingstundret, snart blir pingstpsalmen framför andra.

Hel. Tref:s d. Ing. Det vore behjärtansvärt att med Peters tillvarata 23 på denna plats. Men även 3:1 erbjuder sig osökt. Grad. Eller 27, resp. 292:1—5.

1 e. *Tref.* Ing. Eller 137:1—2. Grad. Det finns knappast någon anledning att frångå den traditionella 297. — EB:s bägge psalmer förvånar.

2 e. *Tref.* Ing. Kyrkan har ingen mäktigare symbol för kallelsen än klockornas klang. Eljest 25:1, som dock passar bättre som pred. st. v. Grad. Hjärtligare och mera folklig

än 256, som eljest bättre tillvaratar evangeliets tankar. Därtill kommer koralen.

3 e. *Tref.* Instämmer i Montan-Ströms erinringar beträffande såväl ing. som grad.

4 e. *Tref.* Ing. Adells förslag, 129: 3—4, gott; men kräver inte dagen en mindre mäktig koral? 129: 4 lämpar sig som slutvers. Grad. 407: 1—4 har dock sin rätta plats på 6 e. *Tref.* Ps. 408: 3—7 är här lika god och har därtill genom sin 5 vers en anknytning till episteln.

5 e. *Tref.* Dagen har delvis ändrat karaktär och blivit en »sammansatt apostladag» inom vår svenska kyrka. Det finns ingen anledning att frånga EB:s goda förslag; vill dock endast påpeka användbarheten av 236.

Kristi Förkl:s d. 475: 5—6; 140.

8 e. <i>Tref.</i>	425: 1—2; 397: 1—5.
9 » »	398: 1—2; 138: 7—9.
10 » »	205; 257.
11 » »	279: 1—2; 260.
12 » »	396: 2—3; 414.
13 » »	402: 1—2; 237.
14 » »	208: 1—2; 329: 1—3.

Kristi Förkl:s d. Psalmlistorna visar svårigheten att finna lämplig ing. ps. Peters har 45: 8 (!), tidigare, liksom nu Eidem och EB, 212: 3, Adell slutligen har 424: (3—)4. Bör inte 209: 1—2 också kunna komma i fråga?

8. e. *Tref.* Ing. EB:s 426: 3 är god, men 426: 4 återkommer på 23 e. *Tref.* Väljes den föreslagna 425: 1—2 kan vid sen hgm. 138: 1—2 erbjuda sig som alternativ. Grad. Dagens texter handlar mindre om falsk lära än om »villfarelse» (gamla EB); den nya episteln blott understryker detta. Renlärighetspsalmen 175 kan därför inte sägas vara alldeles lämplig. Adells förslag, 25, gott, men psalmen har här reserverats för Sexagesima. EB:s förslag är med förlov svagt.

10 e. *Tref.* Ing. Montan-Ström hävdar med rätta, att 205 är lyckligare än 261: 1—2. Peters har den både som gradual på denna dag och som ing. på 16 e. *Tref.*! Grad. Mot 159 kan endast ett invändas: den hör till psalmerna för Botdagen; bättre efter predikan.

12 e. *Tref.* Ing. 214: 1—2 är nog bra, men slutar olyckligtvis med semikolon. Grad. Liedgrens Effata-psalm är en stor tillgång denna söndag; Adell har 424: 4—7!

14 e. *Tref.* Ing. EB är föga lycklig. 208: 1—2 har här valts, dels för koralens skull, dels för att undvika ett alltför starkt föregripande av Tacksägelsedagens psalmer. Grad. Det är mig fast obegripligt, hur Peters och Adell kan placera 270, en parafra på Psalt. 51, på tacksamhetens söndag. Eidem visar här rätt.

15 e. <i>Tref.</i>	369: 1—2; 317: 3—8.
16 » »	424: 6—7; 573: 3—7.
17 » »	418: 1—2; 417: 1—3.
18 » »	395: 1; 174: 9—14.
19 » »	343: 1—2; 269.
20 » »	542: 1—2; 280: 4—6.
21 » »	378: 1—2; 315: 2—4.
22 » »	407: 3; 285.
23 » »	426: 3—4; 511: 4—6.
24 » »	549; 553: 1—5.
25 » »	588: 1; 590: 2—5.
Sönd. f. Domssön	257: 1; 597: 1—4.
Domssönd.	590: 1—2; 587.

15 e. *Tref.* Ing. Eller 319: 1—2. Det är varken nödigt eller lämpligt att som Peters och Adell bruka 317 både som ing. och grad. Eidem har en nyårspsalm! Grad. Montan-Ström påpekar att det synes viktigare få med vv. 7—8 än 1—2 av 317; slutverserna låter sig dock någon gång brukas som högmässans avslutning.

16 e. *Tref.* Grad. Så Montan-Ström. EB:s ena alternativ, 378, har relation till den tidigare brukade episteln!

17 e. *Tref.* Ing. 128:4—5 bättre som slutverser. Av den föreslagna 418:1—2 föregriper 2:a versen episteln.

19 e. *Tref.* Ing. Valet motiveras särskilt av den 2:a versen. EB:s förslag nog litet svagt. Grad. Eller 363:1—4.

21 e. *Tref.* Här har Montan-Ström tydligen funnit det rätta både beträffande ing. och grad.

22 e. *Tref.* Alla de psalmlistor som föregick EB, var överens om att sätta 407:1—4 som gradual på 4 e. *Tref.* och 407:3—6 i samma ställning på denna söndag. EB innebär härutinnan ingen förändring. Men är denna anordning verkligen så lycklig? Inte nog med att samma psalm får tjäna att präglade dagens budskap, vv. 3—4 är därtill gemensamma. Svagheten i den här föreslagna 285 är uppenbar: den berör ej det förlåtande sinnet mot nästan.

24 e. *Tref.* Ing. 549 eller 540 (Peters) ger bättre upptakt till mässan. Grad. EB:s (liksom Peters och Eidems) förslag 308:3—8 talar ej om uppståndelsen annat än i symbolisk mening. Den här föreslagna 553 »hör utan tvivel till de allra förnämsta dödsberedelsepsalmer vi äga» (Liedgren).

25 e. *Tref.* Grad. Vill man undvika v. 2 av ps. 590 (jfr. Domssönd.), kan 590:4—7 utgöra gradual.

Sönd. f. Domssönd. Ing. EB:s 426:5 är onekligen bättre som slutvers. Det måste beklagas att N. Ps. 663 utgick ur vår psalmbok; dess båda första verser vore här de bästa.

Marie Kyrkog. d 206:1—2; 32:1—4.

Marie Bebådelsed. 36:1—2; 45:4—6.

Midsommard. 474:1—2; 476.

Mikaelid. 143:1—2; 142.

Alla Helgons dag 4:1—2; 144.

Marie Kyrkog. d. Det vore en mycket tilltalande tanke att på de båda

Mariadagarna låta som graduale sjunga 58 (så Adell) och 61 (vilken Adell har som ingång i dess första vers). Nu är de föga brukade i våra församlingar, till dels därför att Annandag Jul i så hög grad saknar högtidens karaktär. Beträffande 32 kan man tveka inför dess koral, som onekligen varit hårt ansträngd under den föregående Jultiden. För Kyndelsmässan vill jag även framhålla 208 som möjlig gradualpsalm.

Marie Bebåd. d. Ing. 16:1 (EB) skulle passa bättre på Tacksägelsedagen, där den ju svarar mot episteln. Grad. Vv. 4—5 anknyter här till episteln. Jfr. Stadener i hans postilla och nu Montan-Ström.

Midsommard. Någon gång kunde nog 474 sjungas i sin helhet som gradual (så Eidem). I så fall gärna den sällan brukade 203:1—2 som ingång.

Botd. 158:1; 154:3—8.

Reform. d. 124:1—2; 161.

Miss. d. 248:1; 162.

Tacksäg. d. 8; 12.

Botdagen. Ing. Consensus har intill EB rätt om 158:1. Några andra skäl än möjligen de kyrkomusikaliska finns väl inte att frångå den.

Reform. d. Alins reformationspsalm har i vår nya psb. fått sin plats befast som dagens högtidspsalm; koralen är därtill påsktiden tillhörig. Möjligen kunde de båda första verserna brukas som ing. — med den följd att de tre sista verserna sällan bleve använda. Detta senare gäller inte i samma mån 124.

Miss. d. 248:1 ger utan tvivel det bästa anslaget; påskkoralen torde knappast kunna lägga något hinder i vägen. I så fall är fortfarande 118:1 en utväg, möjligen också 247:1.

Tacksäg. d. Ing. 8 är egendomligt nog förbigången av Peters, Eidem och Adell på böndagarna; den senare har

den dock på Nyårsdagen. Grad. 12 stämde, jublande 498 eller den äldre behåller sin plats som Tacksägelsedag- 13, på samma koral, kunde dock, sak- ens högtidspsal. Paul Nilssons hög- ligt sett, göra den rangen stridig.

Litteratur:

- G. T. Lundblad, Psalmvalslista för högmässogudstjänsten, 1904.
 Knut Peters, G. T. Lundblads Psalmvalslista. Ny, omarb. uppl., 1933.
 » » , Psalmvalslista, 1938.
 Erling Eidem, Förslag till revision av Den svenska kyrkohandboken, 1938.
 Arthur Adell, Den svenska kyrkohandboken, 1938.
 Erik Montan-Ake V. Ström, Högmässans psalmer, 1942.
 Tor Andrae, Några råd om psalmval. Ny Kyrkl. Tidskrift 1934, h. 5.
 Tor Andrae, Den nya psalmboken och dess bruk vid våra gudstjänster. Handlingar rörande prästmötet i Linköping 1940.
 Oscar Lövgren, Predikanten och sångvalet. Tidskrift för predikanter 1941, h. 12.

Olof Henricson.

Tvenne liturgisk-musikaliska handskrifter från reformationstiden.

Tidigare har jag i denna tidskrift (årg. 1935 s. 127—134) redogjort för ett par musikhandskrifter från 1500-talet, av vilka den ena, Skara stiftsbiblioteks musikhandskrift n:r 1, visserligen tidigare varit känd men aldrig närmare undersökt, under det att den andra, Bygdeåboken, dittills varit okänd. Meningen var att redan då publicera en utförlig redogörelse för handskrifternas text efter samma metod som angivits och exemplifierats i min uppsats »Till frågan om utgivandet av våra liturgiska musikhandskrifter» i denna tidskrift (årg. 1937 s. 164—175). Emellertid medgav icke tidskriftens utrymme just då tryckningen av det sammanbragta materialet och tanken fick förfalla. Först nu har möjlighet till publicering erbjudit sig.

Vid utskrivandet av manuskriptet har jag icke haft tillgång till vare sig Skara n:r 1 eller Bygdeåboken (ej heller till Breviarium Upsalense) utan måst lita uteslutande till mina för mer än 10 år sedan gjorda anteckningar. Jag har emellertid hellre tagit denna risk än skjutit tryckningen ytterligare på framtiden. Detta må anföras till ursäkt för den händelse en eller annan felaktighet skulle ha insmugit sig.

Som redan förut påpekats föreligger det ingen som helst tvekan om att de båda handskrifterna tillhöra Upsala stift. De överens-

stämma inbördes så gott som fullständigt med undantag för att Skarahandskriften upptar något mera än Bygdeåboken (framför allt responsoriernas Versus). Det upptagna materialet visar sig så gott som fullständigt sammanfalla med motsvarande partier i Breviarium Upsalense. Det är därför möjligt att på ett mycket enkelt sätt redogöra för dessa trenne källor. Skarahandskriften är lagd till grund. Med vanlig stil tryckas alla texter som äro gemensamma för de tre källorna. Texter som finnas i Skarahandskriften och Brev. Upsalense men saknas i Bygdeåboken tryckas med kursiv. Övriga kombinationer utmärkas med spärning och i noterna lämnas i varje särskilt fall närmare förklaring. Med tre punkter (...) antydes att texten i handskriften är fullständigt utskriften. Skarahandskriften citeras med S, Bygdeåboken med B och Breviarium Upsalense med BrU. (Jag har använt Uppsala Universitetsbiblioteks exemplar av detta, som är bundet i två band). Breviarium Lincopense, som av nedan angiven orsak stundom dragits fram till jämförelse, citeras BrLinc. — Liber Cantus Upsaliensis förkortas LCU.

De olika texternas liturgiska kvalitet (antifon, responsorium o. s. v.) är i regel icke utsatt i handskrifterna. Beteckningarna härför äro därför i regel tillsatta av mig utan att detta i trycket i varje särskilt fall anges. Annars utmärkas tillsatser av utgivaren med klammer [].

Med hänsyn till Mobergs tidigare omtalade förmodan att Skarahandskriften skulle tillhöra Linköpings stift meddelas i noterna några iögonfallande exempel på avvikelser från Breviarium Lincopense. Det är min avsikt att senare återkomma till denna fråga.

Skara musikhandskrift nr 1 med jämförelse mellan denna, Bygdeåboken och Breviarium Upsalense.

[Tonarius.]

S. 1^r—2^v. B. 159^v—160^v ¹⁾.

[Venite per annum.] ²⁾

S. 3—15.

In nativitate domini ³⁾. — In purifi-

catione ⁴⁾. — In omnibus feriis quadragesime. — In annunciatione marie ⁵⁾. — In die sancte pasche ⁶⁾. — In feriis inter pascham et pentecosten. — De omnibus sanctis ⁷⁾. —

¹⁾ Tonarien i B. är defekt (slutar med Benedictus på 7:e tonen).

²⁾ Hela denna avdelning saknas i B. i dess nuvarande skick. Ursprungligen torde den hava funnits (efter tonarien).

³⁾ Samma melodi som för Nativitas Christi upptages av Hög, Bjuråker och LCU.

⁴⁾ Samma melodi som upptages av Hög och Bjuråker in purificatione och av LCU in festo Trinitatis.

⁵⁾ Samma melodi som upptages av Hög och Bjuråker in die annunciationis och av LCU. in festo S. Michaelis.

⁶⁾ Samma melodi som för påsken upptages av Hög, Bjuråker och LCU.

⁷⁾ Hög och Bjuråker har melodien de sanctis, LCU in diebus dominicis.

In festis apostolorum⁸⁾. — In secundis feriis. — In festis trium lectionum⁹⁾. — In feriis.

Hic incipiuntur Hystorie per annum. Et primo de sancto laurentio feliciter incipitur¹⁰⁾.

De Sancto Laurentio. [10 augusti]

S. 16^r—22^v. B. 50^v—55^r.

Br U. II: 100

[In I vesp]

- Ant. 1. Confitebor tibi...
 Ps. Omnia Laudate¹¹⁾.
 Ant. 2. Beatus laurentius clamavit...
 » 3. Veni desiderator bone...
 » 4. Leuita laurentius bonum opus

 » 5. Beatus laurentius orabat...
 Resp. Laurea laurenti preclari digna
 triumphii...
 V. *Victori tota celi plaudente
 corea...*¹²⁾.
 Ant. Aue martir gloriose...
 Ps. Magnificat.

[Ad matutinum].

- Inv. Regem sempiternum pronis
 mentibus...
 Ps. Venite.

[In I. noct.]

- Ant. 1. Quo progredieris...
 V. *Beatus laurentius dixit*¹³⁾.
 Ps. Beatus vir.
 Ant. 2. Noli me derelinquere...
 Ps. Quare fremuerunt.
 V. *Quid in me ergo displicuit
 paternitati tue*¹⁴⁾.
 Ant. 3. Non ego te desero...
 Ps. Domine quid.
 V. *Beatus sextus dixit*.
 Resp. 1. Leuita laurentius bonom opus
 ...
 V. *Dispersit, dedit pauperibus...*
 Resp. 2. Puer meus, noli timere...
 V. *Liberabo te de manu...*
 Resp. 3. Strinxerunt corporis membra

 V. *Carnifices vero...*

[In II. noct.]

- Ant. 4. Beatus laurentius orabat...
 V. *Quia accusatus non negavi
 nomen sanctum tuum, interro-
 gatus te christe confessus
 sum*.
 Ps. Cum invocarem.
 Ant. 5. Dixit romanus...
 V. *Afferens autem urceum cum
 aqua misit se ad pedes eius*.
 Ps. Verba mea.

⁸⁾ Hög, Bjuråker och LCU har samma melodi in festis apostolorum.

⁹⁾ Melodien meddelas utan anvisning om tiden av LCU å s. 93 ff.

¹⁰⁾ Denna anteckning finnes å fol. 15^v i S.

¹¹⁾ Lovpsalmerna: Laudate pueri (112), Laudate dominum (116), Lauda anima mea Dominum (145), Laudate Dominum quoniam bonus (146), Lauda Jerusalem Dominum (147).

¹²⁾ Responsoriernas V. saknas i allmänhet i B.

¹³⁾ Dess *versus*, som icke upptagas av B, sakna i S liturgisk beteckning; vid *versus*: Carnifices vero (i 3:e nocturnen) finnes dock i margen antecknat *prosa*, vilken beteckning ock användes av såväl Br U som Br Linc. Angående sådana »Versus ad repetendum, se Wagner, Einführung in die gregorianischen Melodien I:149 ff och III:96 not 3).

¹⁴⁾ Br U har ordningen *antifon, prosa (vers) psalm* på samtliga 9 ställen.

- Ant. 6. Beatus laurentius dixit...
 V. *Quia ipse dominus novit quia accusatus non negavi nomen sanctum tuum.*
 Ps. Domine dominus noster.
 Resp. 4. Quo progredieris sine filio patris...
 V. *Quid in me ergo displicuit...*
 Resp. 5. Noli me derelinquere...
 V. *Nos quasi senes leuioris pugne cursum recepimus...*
 Resp. 6. Beatus Laurentius clamavit...
 V. *Mea nox obscurum non habet...*

[In III. noct.]

- Ant. 7. Strinixerunt corporis membra

 V. *Carnifices vero urgentes ministrabant carbones subter cratem ferream.*
 Ps. In domino confido.
 Ant. 8. Igne me examinasti...
 V. *Probasti domine¹⁵⁾ cor meum et visitasti nocte.*
 Ps. Exaudi deus¹⁶⁾.
 Ant. 9. Interrogatus est¹⁷⁾ dominum

 V. *Gratias tibi ago domine ihesu christe quia ianuas tuas ingredi merui.*
 Ps. Domine in virtute tua.

¹⁵⁾ *Domine* saknas i Br U.

¹⁶⁾ Vål felskrivning. BrU: Exaudi domine iusticiam. B.: Exaudi domine j. (=Br. U).

¹⁷⁾ Br U, B: te.

¹⁸⁾ Saknas i Br U och B.

¹⁹⁾ Mellan fol. 22 och 23 är i S ett blad borta, som innehållit slutet av ant. 1 (fol. 22 slutar med: aromata il-) samt antifon 2—5 och början av vespers responsorium (fol. 23 börjar med: virgam produxit). Antifonerna 2—5 äro enligt B.

- Ant. 2. Ortus conclusus es...
 » 3. Descendi in ortum meum...
 » 4. Anima mea liquefacta est...
 » 5. Tota pulchra es amica mea...

Psalmerna i denna vesper voro enligt B Omnia Laudate.

²⁰⁾ Saknas i BrU och B.

- Resp. 7. In craticula te deum...
 V. *Probasti domine cor meum...*
 Resp. 8. Beatus laurentius dixit...
 V. *Quoniam ad te orabo...*
 Resp. 9. Beatus vir laurentius...
 V. *Qui potuit transgredi...*
 V. Gloria patri et filio¹⁸⁾.

Laudes.

- Ant. 1. Laurentius ingressus est...
 » 2. Laurentius bonum opus...
 » 3. Adhesit anima mea...
 » 4. Misit dominus angelum...
 » 5. Beatus laurentius orabat...
 Ad Ben. In craticula te deum...

[In II. vesp.]

- Ad. Magn. Beatus laurentius dum in craticula...

De assumptione [15 augusti].

S. 22^v—27^v. B. 55^v—60^v.

Br U. II:104.

[In I vesp.]

- Ant. 1. Surge aquilo...¹⁹⁾
 Resp. [Stirps iesse] virgam produxit

 V. *Virgo dei genitrix...*
 V. Gloria patri...²⁰⁾
 Super Magn. Virgo prudentissima...

[Ad matutinum.]

Inv. Venite adoremus regem regum...
Ps. Venite.

[In I. noct.]

Ant. 1. Exaltata es...
Ps. Domine dominus noster²¹⁾
Ant. 2. Paradysi porte...
Ps. Celi enarrant.
Ant. 3. Speciosa facta es...
Ps. Domini est terra.
Resp. 1. Vidi speciosam...
V. *Que est ista...*
Resp. 2. Sicut cedrus exaltata...
V. *Et sicut synamomum...*
Resp. 3. Que est ista...
V. *Que est ista...*

[In II. noct.]

Ant. 4. Specie tua...
Ps. Eructavit cor.
Ant. 5. Adiuuabit eam dominus...
Ps. Deus noster.
Ant. 6. Sicut letancium omnium...
Ps. Fundamenta.
Resp. 4. Beata me dicent...
V. *Et misericordia eius...*
Resp. 5. Beata es virgo...
V. *Aue maria gratia plena...*
Resp. 6. Ornatam monilibus filiam iherusalem...
V. *Astitit regina a dextris...*

[In III. noct.]

Ant. 7. Gaude maria virgo...
Ps. Cantate j.

Ant. 8. Dignare me laudare...
Ps. Dominus regnavit exultet.

Ant. 9. Post partum virgo...
Ps. Cantate ij.

Resp. 7. Ista est speciosa...
V. *Specie tua...*

Resp. 8. Beata es maria...²²⁾
V. *Aue maria, gratia plena...*

Resp. 9.²³⁾ *Super salutem et omnem pulchritudinem...*
V. *Valde eam nos oportet venerari...*

Resp.²⁴⁾ *Felix namque es sancta virgo...*
V. *Ora pro populo, interueni pro clero...*²⁵⁾

Laudes.

Ant. 1. Assumpta est maria...
» 2. Maria virgo assumpta est...
» 3. In odore ungentorum...
» 4. Benedicta filia tu...
» 5. Pulchra es et decora...
Ad Ben. *Que est ista que ascendit...*

[In II. vesp.]

Ad. Magn. Hodie maria virgo celos ascendit...

De nativitate beate marie virginis.
[8 september].

S. 27^v—32^v. B. 60^v—65^v.

Br U II: 116.

[In I. vesp.]

Ant. 1. Introduxit me...
Ps. Omnia Laudate...

21) BrU hänvisar här till ps. de una virgine.

22) BrU: virgo maria.

23) Detta responsorium är i BrU infört efter Resp. *Felix namque* under rubriken: per ebdomadad.

24) I B och BrU är detta Resp. 9.

25) V. Ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro devoto femineo sexu; sentiant omnes tuum iuvenam quicunque celebrant tuam commemorationem är i B inskriven i margen utan noter.

Ant. 2. Veni dilecte mi...
 » 3. Ibo mihi ad montem mirre...
 » 4. Sexaginta sunt regine...
 » 5. Ferculum fecit sibi rex salomon...
 Resp. Solem iusticie regem paritura...
 V. *Cernere divinum lumen...*
 V. *Gloria patri...*²⁶⁾.

Ad Magn. Nativitas tua dei genitrix
 ...

[Ad matutinum.]

Inv. Corde et voce simul...
 Ps. Venite.

[In I. noct.]

Ant. 1. Ecce tu pulchra es amica...
 Ps. [De una virgine.]²⁷⁾.
 Ant. 2. Sicut lilium inter spinas...
 » 3. Fauus destillans labia tua...
 Resp. 1. Hodie nata est beata virgo
 ...
 V. *Beatissime virginis marie...*
 Resp. 2. Beatissime virginis marie...
 V. *Cum iocunditate...*
 Resp. 3. Gloriose virginis marie...
 V. *Beatissime.*

[In II. noct.]

Ant. 4. Emissiones tue paradus...
 » 5. Fons ortorum puteus aquarum
 ...
 » 6. Veniet dilectus meus...
 Resp. 4. Diem festum precelse...
 V. *Nativitatem hodiernam...*
 Resp. 5. Corde et animo christo canamus...
 V. *Cum iocunditate.*
 Resp. 6. Regali ex progenie maria...
 V. *Corde et animo...*

[In III. noct.]

Ant. 7. Veni in ortum meum soror mea...
 » 8. Comedi fauum cum melle...
 » 9. Talis est dilectus meus...
 Resp. 7. Nativitas tua dei genitrix...
 V. *Ave maria...*
 Resp. 8. Nativitas gloriose virginis marie...
 V. *Gloriose virginis...*
 Resp. 9. Ad nutum domini nostri dicantis honorem...
 V. *Ut vicium virtus...*

Ad laudes antiphona

1. Natiuitas gloriose virginis marie...
 Ant. 2. Natiuitas est hodie sancte marie...
 » 3. Regali ex progenie...
 » 4. Corde et animo christo canamus...
 » 5. Cum iocunditate natiuitatem
 ...
 Ad Ben. Natiuitatem hodiernam perpetue virginis...

[In II. vesp.]

Ad Magn. Quando nata est virgo...

Cantus de sancta cruce²⁸⁾

[14 september.]

S. 32^v—36^r. B. 66^v—66^v.

Br U II: 119.

[Ad matutinum.]²⁹⁾

Inv. Regem crucifixum dominum
 ...
 Ps. Venite.

²⁶⁾ Saknas i BrU och B.

²⁷⁾ Psalmerna äro i S, B och BrU de una virgine. De utskrivs i både S och B i varje fall särskilt men avtryckas icke här då de förekommit tidigare (i matutinen för Assumptio Mariae).

²⁸⁾ B: In festo exaltationis sancte crucis.

²⁹⁾ BrU upptar för första vespem: *Cap. Christus factus est...; R. O crux*

[In I. noct.]

- Ant. 1. Ecce crucem domini...
 Ps. Domine dominus noster.
 [Ant. 2. Adoremus crucis signaculum
 ...
 Ps. Conserva.
 Ant. 3. Adoramus te christe...
 Ps. Domine in virtute.]³⁰⁾
 Resp. 1. ³¹⁾ Dulce lignum...
 V. *Hoc signum...*
 Resp. 2. Hoc signum...
 V. *Hoc signum...*³²⁾
 V. *Cum sederit filius hominis...*
 Resp. 3. Agnus dei christus immolatus...
 V. *Christus factus est pro nobis...*

[In II. noct.]

- Ant. 4. Tuam crucem adoramus domine...
 Ps. Domini est terra.
 Ant. 5. Per signum crucis de inimicis...
 Ps. Magnus dominus et laudabilis.
 Ant. 6. Nos autem gloriari oportet...
 Ps. Jubilate.³³⁾
 Resp. 4. O crux gloriosa, o crux adoranda...
 V. *O crux admirabilis...*

- Resp. 5. Crux fidelis inter omnes...
 V. *Super omnia ligna cedrorum*
 ...
 Resp. 6. Tuam crucem adoramus...
 V. *Adoramus te christe...*

[In III. noct.]

- Ant. 7. *Salvator mundi, salva nos*
 ...³⁴⁾
 Ps. *Cantate j.*
 Ant. 8. *Salva nos christe...*
 Ps. *Domini est terra.*³⁵⁾
 Ant. 9. *Sanctifica nos domine...*
 Ps. *Cantate ij.*
 Resp. 7. *Adoramus te christe...*
 V. *Tuam crucem adoramus...*
 Resp. 8. *O crux benedicta...*
 V. *Michi autem absit gloriari...*
 Resp. 9. *Per tuam crucem salva nos*
 ...
 V. *Miserere nobis ihesu benigne*
 ...
 V. *Gloria patri...*³⁶⁾

[Laudes.]³⁷⁾

- Ant. 1. [O magnum pi]³⁷⁾ etatis opus
 Ps. *Dominus regnavit.*
 Ant. 2. *O crux admirabilis...*
 » 3. *Salva nos christe...*
 » 4. *Adoramus te christe...*
 » 5. *Crux benedicta nitet...*

benedicta. *Ymnus*. Salve crux sancta. V. Hoc signum crucis. *Super Magn.* O crux gloriosa under hänvisning till inventio crucis (»require supra de inventione«).

³⁰⁾ Antifon 2 och 3 som finnas i B och BrU äro överhoppade i S (väl skrivfel). Psalmerna Conserva och Domine in virtute äro ej utsatta i S och B. De ha här kompletterats från BrU.

³¹⁾ Resp. Dulce lignum är i B resp. n:r 2 och resp. Hoc signum resp. n:r 1.

³²⁾ Varken i B eller BrU.

³³⁾ BrU anger ytterligare en antifon: Adoramus te. Uppenbarligen föreligger här ett tryckfel för V.

³⁴⁾ Härifrån föreligger i B en lucka som sträcker sig t. o. m. början av antifonen i första vespern de sancto Michaele.

³⁵⁾ BrU: Dominus regnavit exultet.

³⁶⁾ Saknas i BrU.

³⁷⁾ Övra yttre hörnet av fol. 36, där laudes börjar på versosidan, är bortklippt i S.

Ad Ben *Super omnia ligna cedrorum*
...³⁸⁾.

De sancto michael [29 september.]

S. 36^v—41^r. B. 67^r—73^v.

Br U. II: 125.

[In I vesp.]

Ant. *Omnes fideles*³⁹⁾ christi...

Ps. *Omnia Laudate*⁴⁰⁾.

Ad Magn. Dum sacrum misterium...

[Ad matutinum.]

Inv. Angelorum regi deo iubile-
mus pariter....

Ps. Venite.

[In I. noct.]

Ant. 1. Introibo in domum tuam do-
mine et adorabo...

Ps. *Verba mea*⁴¹⁾.

Ant. 2. Stetit angelus iuxta aram...

Ps. *Domine dominus noster*⁴¹⁾.

Ant. 3. Data sunt ei incensa...

Ps. *In domino confido*⁴¹⁾.

Resp. 1. Factum est silentium in celo

...

V. *Milia milum ministrabant ei*
...⁴²⁾.

Resp. 2. Stetit angelus iuxta aram
templi...

V. *Data sunt ei incensa multa...*

Resp. 3. In conspectu gentium
...

V. *Stetit angelus...*⁴³⁾.

[In II. noct.]

Ant. 4. Ascendit fumus aromatum...

Ps. *Domine quis habitabit.*

Ant. 5. Michael archangele veni...

Ps. *Celi enarrant.*

Ant. 6. Michael prepositus paradisi
...

Ps. *Domini est terra.*

Resp. 4. In conspectu angelo-
rum...⁴³⁾.

V. *Deus meus es tu...*

Resp. 5. Hic est michael archangelus
...

V. *Angeli, archangeli,
throni et...*⁴⁴⁾.

Resp. 6. Venit michael archangelus...

V. *Emitte domine spiritum tuum*
...

[In III. noct.]

Ant. 7. Concussum est mare...

Ps. *Deus noster refugium.*

Ant. 8. Laudemus dominum quem lau-
dant...

Ps. *Dominus regnavit exultet.*

Ant. 9. Gloriosus apparuisti...

Ps. *Benedic j.*

Resp. 7. In tempore illo consurget
michael...

V. *In tempore illo salvabitur...*

Resp. 8. Fidelis sermo et omni accep-
tione dignus michael...

V. *Milia.*

³⁸⁾ BrU: »In II vespervis antifone de laudibus, psalmi feriales et mutetur in capitulo». Detta förklarar saknaden av antifon ad Magn. i S.

³⁹⁾ Med detta ord börjar åter B. Jfr. not 34.

⁴⁰⁾ Psalmerna äro ej angivna i B, men äro uppenbarligen desamma.

⁴¹⁾ Psalmerna äro ej utsatta i B.

⁴²⁾ För resp. 1—3 och 9 upptar även B *versus*.

⁴³⁾ BrU upptar som 3:e resp. In conspectu angelorum psallam... med V. *Deus meus es tu*, vilket resp. S och B ha som n:r 4.

⁴⁴⁾ BrU har här V. *Archangele christi per gratiam quam meruisti te precamur ut eripias nos a laqueo mortis*, men denna *versus* är i Uppsala universitetsbiblioteks exemplar struken och i margen är V. *Angeli, archangeli etc.* inskriven.

Resp. 9. Te sanctum dominum in excelsis...

V. Cherubin quoque et seraphin

...

V. Gloria patri...

Laudes sequitur.

Ant. 1. Dum preliaretur michael...

» 2. Dum committeret bellum draco...

» 3. Archangele michael, constitui te...⁴⁵⁾.

Ant. 5. Angeli, archangeli, throni...

Ad Ben. Factum est silentium in celo...

[In II. vesp.]

Ad Magn. Archangele christi per gratiam...

Sequitur missa ab eodem⁴⁶⁾.

Intr. Benedicite domino, omnes angeli...

Ps. Benedic anima...

Gloria.

Graduale. Benedicite domino...

V. Benedic anima...

Alleluia.

V. In conspectu angelorum...

Offertorium. Stetit angelus...

Communio. Benedicite omnes angeli...

Cantus de sancta birgitta posthoc incipitur. [7 oktober].⁴⁷⁾

S. 41^v—46^r. B. 73^v—80^r.

Br U. II. : 132.

[In I. vesp.]

Ant. 1. Birgitte matris inclite festa

...

Ps. Omnia Laudate⁴⁸⁾.

Ant. 2. Invita nos ad nuptias...

» 3. Tu populi leticia...

» 4. Hec est sensata mulier...

» 5. Piis devicta precibus...

Resp. *O facies*⁴⁹⁾.

Ad Magn. Birgitta christi famula...

[Ad matutinum.]

Inv. Christo regi cum iubilo psalentes...

Ps. Venite.

[In I. noct.]

Ant. 1. Elevatur in populis hester...⁵⁰⁾.

Ps. Domine dominus noster⁵⁰⁾.

Ant. 2. Enarrant celi...

Ps. Celi enarrant.

Ant. 3. Portas vestras attollite...⁵⁰⁾.

Ps. Domini est terra.

Resp. 1. Virtutis dei dextere...

V. *Solutum carnis onere*...

Resp. 2. Herba surgit in stipitem...

V. *Dum parens parit nobilem*...

Resp. 3. Qui maris fluctus mitigans...

⁴⁵⁾ Antifon 4 är i S överhoppad (skrivfel?). Den lyder enl. B, och BrU: Angeli domini domino benedicite in eternum.

⁴⁶⁾ Både S och B upptaga mässofficium för Mikaelidagen, vilket givetvis saknas i BrU. S och B överensstämmer helt med avseende på textvalet.

⁴⁷⁾ BrLinc. har här ett helt annat Birgittaofficium, nämligen Rosa rorans bonitatem.

⁴⁸⁾ BrU har blott: super psalmos. B har här ferialpsalmerna. Antifonernas tonarter äro så valda att ps. 1—5 i tur och ordning sjungas på 1—5 psalmtönen.

⁴⁹⁾ Ej utskrivet, blott antytt i margen.

⁵⁰⁾ B har samma antifoner och psalmer men i annan ordning: 1) Enarrant celi med ps. Celi enarrant, 2) Portas vestras med ps. Domini est terra, 3) Elevatur in populis med ps. Domine dominus noster. BrU hänvisar till ps. de una virgine.

V. *Sponsam nube clarificans...*
V. *Gloria patri*⁵¹⁾.

[In II. noct.]

Ant. 4. *Hec speciosum filium...*
Ps. *Eruclavit cor.*
Ant. 5. *Deus nostrum refugium...*
Ps. *Deus noster.*
Ant. 6. *Portas syon ingrediens...*
Ps. *Fundamenta.*
Resp. 4. *Virginitas promeruit...*
V. *Puelle parve consuluit...*
Resp. 5. *Occulta conscientie...*
V. *In hac valle tristicie...*
Resp. 6. *More galline clamat...*
V. *Mundum carnem suppeditat*
...

[In III. noct.]

Ant. 7. *Gaude birgitta canticum...*
Ps. *Cantate j.*
Ant. 8. *Lux orta iusto...*
Ps. *Dominus regnavit exultet.*
Ant. 9. *Exulta syon filia...*
Ps. *Cantate ij.*
Resp. 7. *O canale mundissimum...*
V. *Ora birgitta dominum...*
Resp. 8. *Deuotas odit lacrimas...*
V. *Illic fregit potentias...*
Resp. 9. *O facies mosayca...*
V. *O femina mirifica...*

Laudes.

Ant. 1. *Patrem collaudat summum sponsa...*
» 2. *Relicta terra propria...*
» 3. *Ad te de luce vigilat...*
» 4. *Noctes et dies domino...*

» 5. *Excelsis digna laudibus...*
Ad Ben. *Corona sponsa predita...*

[In II. vesp.]

Ad Magn. *Vale suavis musica...*

Cantus de omnibus sanctis.

[I november].

S. 46^v—50^r. B. 80^r—85^r.

Br U. II.: 141.

[In I. vesp.]

Ant. 1. *Sancti dei omnes...*⁵²⁾
Ps. *Omnia Laudate.*⁵³⁾

Ant. 2. *Sancti per fidem...*
» 3. *Isti sunt viri sancti*
...

» 4. *Sanctum est verum lumen...*

» 5. *Gaudent in celis anime...*

Ad Magn. *O quam gloriosum est regnum...*

[Ad matutinum.]

Inv. *Regem regum dominum...*

Ps. *Venite.*

[In I. noct.]

Ant. 1. *Adesto deus unus...*

Ps. *Domine dominus noster.*

Ant. 2. *Sicut lilium inter spinas...*

Ps. *Celi enarrant.*

Ant. 3. *Laudemus dominum...*

Ps. *Benedic j.*

Resp. 1. *Summe trinitati.*

⁵¹⁾ Ej i B och BrU.

⁵²⁾ B överensstämmer med hänsyn till antifon 1—5 med S. BrU har antifonerna 2—5 här ovan som 1—4 och som antifon 5: *Fulgebunt iusti et tamquam scintille...* BrLinc. överensstämmer med hänsyn till ant. 1—4 med BrU, men har som 5:e ant.: *Omnipotens deus qui gloriosa bella...*

⁵³⁾ B anger här de särskilda psalmerna men i denna ordning: 112, 116, 146, 145, 147.

V. Prestet nobis. require de sancta trinitate ⁵⁴).

Resp. 2. Felix namque.

V. Ora pro populo. require de beata virgo ⁵⁵).

Resp. 3. Te sanctum.

V. Cherubim quoque. require de sancto michaeli ⁵⁶).

[In II. noct.]

Ant. 4. Inter natos mulierum...

Ps. Bonum est confiteri.

Ant. 5. Estote fortes in bello...

Ps. Benedicam.

Ant. 6. Isti sunt sancti...

Ps. Deus noster.

Resp. 4. Inter natos.

V. Fuit homo missus a deo. require de sancto iohanne ⁵⁷).

Resp. 5. Cives apostolorum...

V. Audite preces supplicum ... ⁵⁸).

Resp. 6. Isti sunt sancti qui pro testamento...

V. Tradiderunt corpora sua...

V. Gloria patri... ⁵⁹).

[In III. noct.]

Ant. 7. Sint lumbi vestri...

Ps. Exultate.

Ant. 8. Simile est regnum...

Ps. Eructavit.

Ant. 9. Laudem dicite deo...

Ps. Quam dilecta.

Resp. 7. Sint lumbi vestri...

V. Vigilate ergo... ⁶⁰).

V. Gloria patri ⁶¹).

Resp. 8. Audivi vocem...

V. Media nocte clamor factus est... ⁶²).

Resp. 9. Concede nobis domine... ⁶³).

V. Adiuvent nos eorum merita... ⁶⁴).

Laudes ⁶⁵)

Ant. 1. Vidi turbam...

» 2. Et omnes angeli...

» 3. Redimisti nos...

» 4. Benedicite dominum...

» 5. Hymnus omnibus sanctis... ⁶⁴).

Ad Ben. In ciuitate domini...

[In II. vesp.]

Ad Magn. Saluator mundi, salua nos ... ⁶⁵).

⁵⁴) B har samma hänvisning. Vid H. Tref:s fest finnes i B vid detta responsorium V. Presta nobis antecknad i margen.

⁵⁵) B: require de assumptione maria. Även där är i margen V. Oro pro populo utskriven.

⁵⁶) Även B hänvisar till Mikaelsofficiet. V. Cherubin quoque finnes där utskriven med noter.

⁵⁷) Också B hänvisar till Johannes Döparens officium. V. Fuit homo är där utskriven i margen.

⁵⁸) B har i margen (utan noter): versus: loquebantur variis linguis apostoli...

⁵⁹) Ej i B och BrU.

⁶⁰) B har denna versus utskriven i margen (utan noter).

⁶¹) Ej i B och BrU.

⁶²) Denna versus saknas i B. Då jag icke funnit detta responsorium utskrivet i BrU, kan jag för tillfället icke säga vilken versus som där användes.

⁶³) BrLinc. har i 3:e nocturnen helt andra responsorier och i Laudes andra psalmantifoner.

⁶⁴) B anger ock hymn i laudes: Christe redemptor (med angivande av melodii). Melodien är densamma som av S (fol. 257^v) meddelas för Jesu saluator seculi och Christe redemptor omnium.

⁶⁵) B har vid denna antifon i margen anteckningen: in secundis vesperis:

De sancto martino cantus.

[11 november.]

S. 50^v—55^r. B. 85^r—90^r.Br U. II: 145^v.

[In I. vesp].

- Ant. 1. Adest multitudo monachorum...
 » 2. Sanctus martinus obitum suum...
 » 3. Domine deus noster...
 » 4. O martine, o pie...
 » 5. Glorietur in te domine...
 Ad Magn. O beatum virum cuius anima...

[Ad matutinum.]

- Inv. Adoremus christum regem...
 Ps. Venite.

[In I. noct.]

- Ant. 1. Martinus adhuc cathecuminus...
 Ps. Beatus vir.⁶⁶)
 Ant. 2. Sancte trinitatis fidem...
 Ps. Quare fremuerunt.
 Ant. 3. Ego signo crucis, non clipeo...
 Ps. Domine quid multiplicati.
 Resp. 1. Hic est martinus, electus dei...
 V. Sancte trinitatis fidem...
 Resp. 2. Domine si adhuc populo tuo...
 V. Domine si adhuc in eodem...
 Resp. 3. O beatum virum martinum...
 V. Domine si adhuc populo tuo...
 ...

2:o nocturno

- Ant. 4. Confido in domino...
 Ps. Cum invocarem.
 Ant. 5. Tetradius cognita dei...
 Ps. Verba mea.
 Ant. 6. O ineffabilem virum...
 Ps. Domine dominus noster⁶⁷).
 Resp. 4. Beatus martinus obitum suum...
 V. Viribus corporis cepit repente...
 Resp. 5. Dixerunt discipuli ad beatum martinum...
 V. Scimus quidem desiderare...
 Resp. 6. Oculis ac manibus in celum...
 V. Dum sacramenta offerret...

3:o nocturno

- Ant. 7. Domine ihesus christus non...
 Ps. Domine quis habitabit
 Ant. 8. Sacerdos dei martine pastor...
 Ps. Domine in virtute.
 Ant. 9. Sacerdos dei martine aperti sunt...
 Ps. Domini est terra.
 Resp. 7. O beatum virum in cuius transitu...
 V. Martinus hic pauper...
 Resp. 8. O quantus luctus erat omnium...
 V. Beati viri corpus...
 Resp. 9. Martinus abrahe sinum letus...
 ...

omnia Laudate. — Antifonen lyder (enl. Brev. ad usum Sarum): Salvator mundi, salva nos omnes, sancta dei genitrix virgo semper Maria, ora pro nobis: precibus quoque sanctorum apostolorum, martyrum et confessorum, atque sanctarum virginum suppliciter petimus ut a malis omnibus exuamur, bonisque omnibus nunc et semper perfrui merear. — Vid orden: »sancta dei genitrix virgo semper maria» äro i B följande ord överskrivna (skriften otydlig): »sancte deus adiuva nos, christe deus noster». — S har antifonen i det ursprungliga skicket.

⁶⁶) BrU hänvisar till ps. de uno confessore et pontifice.

⁶⁷) B har här ps. Domine quid (väl felskrivning).

V. *Martinus episcopus migravit*

...

Laudes.

Ant. 1. Dixerunt discipuli ad beatum martinum...

» 2. Domine si adhuc populo tuo

...

» 3. O virum ineffabilem...

» 4. Oculis ac manibus...

» 5. Martinus episcopus migravit

...

Ad Ben. O quantus luctus omnium...

...

[In II. vesp.]

Ad Magn. O beatum pontificem...

De sancto clemente sequitur hystoria. [23 november].

S. 55^v—56^v. B. 90^r—91^v.

Br U. II: 152^r.

[In II. vesp.]

Ad Magn. Oremus omnes ad dominum

...

[Ad matutinum.]⁶⁸.

Resp. 7. Orante sancto clemente apparuit ei...

V. *Vidi supra montem agnum*

...

Resp. 8. Ora pro nobis beate clemens

...

V. *Tu autem martir...*

Resp. 9. Dedisti domine habitaculum martiri tuo...

V. *Hoc domine ad laudem...*

Ant. 1. Orante sancto clemente...

» 2. Vidi supra montem agnum...

» 3. De sub cuius pede fons vius emanat...

Laudes.

» 4. Non meis meritis...

» 5. Omnes gentes per gyrum crederunt...

Ad Ben. Dedisti domine habitaculum

...

[In II. vesp.]

Ad Magn. Dum iter per mare fecisset...

De sancta Katherina hystoria.

[25 november.]

S. 57^r—61^v. B. 92^r—97^r.

Br U. II: 153.

[In I. vesp.]

Ant. 1. Virginis eximie Katherine martiris...

Psalmi feriales⁶⁹).

Ant. 2. Hec mundum spernens...

» 3. Cepit amare deum...

» 4. Hanc pius in propriam...

» 5. O quam mirificis...

Ad Magn. Inclita sancte virginis Katherine...

[Ad matutinum.]

Inv. Adoretur virginum rex...

Ps. Venite.

[In I. noct.]

Ant. 1. Virgo sancta Katherina...

Ps. Domine dominus noster⁷⁰).

Ant. 2. Specie corporis decora...

Ps. Celi enarrant.

Ant. 3. Traditur ergo a patre...

Ps. Domini est terra.

Resp. 1. Nobilis et pulchra prudens Katherina...

V. *Cui rex carne pater...*

⁶⁸) BrU: Invitatorium, ymni, psalmi et V. et sex responsoria de uno martire.

⁶⁹) B har Omnia Laudate.

⁷⁰) BrU hänvisar till ps. de una virgine.

- Resp. 2. Martyrium sitiens...
 V. *Demoniis plena...*
 Resp. 3. Hec quinquagenos oratores...
 V. *Efficiens testes fidei...*
 V. *Gloria patri...⁷¹⁾*

[In II. noct.]

- Ant. 4. Cum esset adhuc...
 Ps. Eructavit.
 Ant. 5. Maxentius instat impius...
 Ps. Deus noster refugium.
 Ant. 6. Cesar electos conuocat...
 Ps. Fundamenta eius.
 Resp. 4. O quam felices...
 V. *Cum duce porphirio...*
 Resp. 5. Impius hanc cesar sisti iubet
 ...
 V. *Illa manet constans...*
 Resp. 6. Virgo flagellatur...
 V. *Sponsus amat sponsam...*
 V. *Gloria⁷¹⁾*

[In III. noct.]

- Ant. 7. Gloriosam virginem...
 Ps. Cantate j.
 Ant. 8. Illa deo dum agit...
 Ps. Dominus regnavit exultet.
 Ant. 9. Cum cetu virgineo...
 Ps. Cantate ij.
 Resp. 7. Horrendo subdenda...
 V. *Tanquam caldeis...*
 Resp. 8. Percussa gladio...
 V. *Membris virgineis...*
 Resp. 9. O mater nostra ter sancta...
 V. *Iam christo iuncta...*
 V. *Gloria patri...⁷¹⁾*

Laudes.

- Ant. 1. Passionem gloriose...
 » 2. Post plurima supplicia...
 » 3. Expecto pro te gladium...
 » 4. Vox de celo intonuit...
 » 5. Quia deuotis laudibus...

Super Ben. Benedictus dominus rex
 celestis...

[In II vesp.]

Ad Magn. Prudens et vigilans virgo...

De sancto andrea sequitur Cantus.
 [30 november.]

S. 62^r — 67^v. B. 97^r — 102^r.

Br U. II: 13.

[In I. vesp.]

- Ant. 1. Ambulans iesus...⁷²⁾
 » 2. Unus ex duobus...
 » 3. Videns andreas...
 » 4. Beatus andreas orabat...
 » 5. Dilexit andream dominus...
 Ad Magn. Mox vt vocem domini...

[Ad matutinum.]

Inv. Adoremus victoriosissimum
 regem...
 Ps. Venite.

[In I. noct.]

- Ant. 1. Andreas apostolus dixit...
 Ps. Celi enarrant⁷³⁾.
 Ant. 2. Ego crucis christi servus...
 Ps. Benedicam dominum.
 Ant. 3. Cunque carnifices...
 Ps. Eructavit cor.
 Resp. 1. Dum deambularet...
 V. *Erant enim piscatores...*
 Resp. 2. Mox vt vocem...
 V. *Ad vnius iussionis...*
 Resp. 3. Homo dei ducebatur...
 V. *Cunque carnifices...*

[In II. noct.]

Ant. 4. Cum pervenisset beatus andreas...

⁷¹⁾ Ej i B och BrU.

⁷²⁾ Psalmer äro ej utsatta i S och B. BrU: ps. feriales.

⁷³⁾ BrU: ps. de apostolis.

- Ps. Omnes gentes ⁷⁴).
 Ant. 5. Antequam te ascenderet...
 Ps. Exaudi deus deprecationem.
 Ant. 6. Amator tuus semper fui...
 Ps. Exaudi deus orationem.
 Resp. 4. Doctor bonus et amicus dei
 ...
 V. *Salve crux que in corpore...*
 Resp. 5. Expandi manus meas...
 V. *Deus ultionum...*
 Resp. 6. O bona crux que decorem...
 V. *Salve crux...*

[In III. noct.]

- Ant. 7. Accedentes carnifices...
 Ps. Confitebimur ⁷⁴).
 Ant. 8. Omnis interea populus clamabat...
 Ps. Dominus regnabit exultet.
 Ant. 9. Tunc sanctus andreas ait...
 Ps. Dominus regnavit irascantur.
 Resp. 7. Salve crux que in corpore christi dedicata es...
 V. *O bona crux...*
 Resp. 8. Dilexit andream dominus...
 V. *Elegit eum dominus...*
 Resp. 9. Vir iste in populo suo...
 V. *Pro eo ut me...*

Laudes.

- Ant. 1. Salve crux speciosa...
 » 2. Salve crux que in corpore christi...
 » 3. Andreas christi famulus...
 Ant. 4. Qui persequebantur iustum...
 » 5. Maximilla christo amabilis...
 Ad Ben. Concede nobis hominem sanctum...

[In II. vesp.]

- Ad Magn. Cum pervenisset beatus andreas...

De sancto nicolao [6 decembar.]

S. 68^r—72^v. B. 102^v—106^v.

Br U. II: 16.

[In I. vesp.]

- Ad Magn. O pastor eterne...

[Ad matutinum.]

- Inv. Confessorum regem adoremus
 ...
 Ps. Venite.

[In I. noct.]

- Ant. 1. Nobilissimis siquidem natalibus...
 Ps. Beatus vir ⁷⁵).
 Ant. 2. Postquam domi puerilem...
 Ps. Quare.
 Ant. 3. [Pudo]re ⁷⁶) bono repletus...
 Ps. Domine quid.
 Resp. 1. Confessor dei nicolaus...
 V. *Erat enim valde...*
 Resp. 2. Operibus sanctis nicolao...
 V. *Voce quippe de celo...*
 Resp. 3. Quadam die tempestate...
 V. *Mox illis clamantibus...*
 V. *Gloria patri* ⁷⁷).

[In II. noct.]

- Ant. 4. Auro virginum incestus...
 Ps. Cum invocarem ⁷⁵).
 Ant. 5. Innocenter puerilia...
 Ps. Verba mea.
 Ant. 6. Gloriam mundi spreuit...
 Ps. Domine dominus noster.
 Resp. 4. Audiens christi confessor...
 V. *Statimque solutos a vinculis*
 ...
 Resp. 5. Qui cum audissent...
 V. *Clara quippe voce...*
 Resp. 6. Beatus nicolaus iam triumpho
 ...
 V. *Ut apud christum...*

⁷⁴) Andra och tredje nocturnens psalmer äro ej utsatta i B.

⁷⁵) B anger ej psalmer i denna matutin. BrU: ps. de uno confessore et pontifice.

⁷⁶) Inre övra hörnet bortklippt.

⁷⁷) Ej i B och BrU.

[In III. noct.]

- Ant. 7. Pontifices almi...
 Ps. Domine quis habitabit⁷⁵⁾.
 Ant. 8. Sanctus quidem triticum...
 Ps. Domine in virtute tua.
 Ant. 9. Muneribus datis neci sunt iuvenes...
 Ps. Domini est terra.
 Resp. 7. Summe dei presul nicolae...
 V. *Qui tres pueros...*
 Resp. 8. Ex eius tumba marmorea...
 V. *Catervatim ruunt populi...*
 Resp. 9. Dum mirensium quidam antistes...
 V. *Tam diu quippe salutaris...*
 V. Gloria patri⁷⁷⁾.

Laudes

- Ant. 1. Beatus nicolaus pontificali infula decoratus...
 » 2. Ecclesie sancte frequentans limina...
 » 3. Infantia teneriori decursa...
 » 4. Sancte et iuste vivendo...
 » 5. O per omnia laudabilem...
 Ad Ben. O christi pietas...

[In II. vesp.]

Ad Magn. Copiose charitatis nicolae
 ...

Posthoc de sancta anna sequitur hystoria. [9 december.]

S. 73^r—76^v. B. 106^v—110^r.

[In I. vesp.]

Ant. Celeste beneficium

introiuit in annam
 ...⁷⁸⁾.

Ps. Magnificat.

[Ad matutinum.]

Inv. In honore beatissime anne...
 Ps. Venite.

[In I. noct.]

- Ant. 1. Apud deum hominesque...
 Ps. Domine dominus noster⁷⁹⁾.
 Ant. 2. Substantia nempe sua divisa
 ...
 Ps. Celi enarrant.
 Ant. 3. Peregrinis et egenis erogabant...
 Ps. Domini est terra.
 Resp. 1. Nazarenus pater huius vite
 ...
 V. *Dignum enim erat...*
 Resp. 2. Quadam die soli stanti angelus apparuit...
 V. *Sic dolorem eius...*
 Resp. 3. Si ratio verbis meis non dat
 ...
 V. *Et maria memorata...*
 V. Gloria patri...⁸⁰⁾.

[In II. noct.]

- Ant. 4. Sic per annos bis...
 Ps. Eructavit cor.
 Ant. 5. Ea quidem tempestate...
 Ps. Deus noster refugium.
 Ant. 6. Exprobrabat et dicebat...

⁷⁵⁾ Se not å föregående sida.

⁷⁷⁾ Se not å föregående sida.

⁷⁸⁾ S och B ha denna antifon till Magnificat. BrU saknar antifon till Magn. i första vespem men har ant. Celeste beneficium etc. under rubriken: Sequitur memoria de sancta anna med V. Ora pro nobis och Oracio: Deus qui beate anne. — Den som redigerat förlagan till S och B. har tydligen velat rätta antifonen från Annas memoria genom att förvandla den till magnificatantifon. — BrLinc. har ett helt annat officium för S. Anna (Felix orbis felix hora, ett rimofficium).

⁷⁹⁾ BrU. hänvisar till ps. de una virgine.

⁸⁰⁾ Ej i B och BrU.

Resp. 4. Nobis⁸¹⁾ quoque nascituram
...

V. *Vocabitis hanc mariam...*

Resp. 5. Erant autem circa templum...

V. *Que et quanta sint futura...*

Resp. 6. Promiserunt et voverunt...

V. *Et mancipaturos illam...*

[In III. noct.]

Ant. 7. Non nature sed peccati ultor
...

Ps. Cantate j.

Ant. 8. Cum ad portam perveneris...

Ps. Dominus regnabit exultet.

Ant. 9. Infecundos cum fecundis...

Ps. Cantate ij.

Resp. 7. Inclita stirps iesse virgam
produxit...

V. *Est hec virga...*

Resp. 8. Preces tue sunt accepte...

V. *Uxor tua deo cara...*

Resp. 9. Prima vestre⁸²⁾ gentis ma-
ter...

V. *Ex ysaac cum illa...*

Laudes.

Ant. Virgo semper hec maria...

» 2. A nazareth oriunda...

» 3. Hec ioachim viro iuncta...

» 4. Nec ad casam ex hinc suam

...

» 5. Ex hoc autem obprobrio ioa-
chim...

Ad Ben. De mutua visione et promissa
simul prole...

[In II. vesp.]

Ad Magn. Felix anna quedam matrona
ligittima...

De nativitate christi Cantus.

S. 76^v—84^v. B. 110^v · 116^r.

[In I. vesp.]

Ant. 1. Rex pacificus...

Ps. Omnia Laudate⁸³⁾.

Ant. 2. Magnificatus est...

» 3. Scitote quia...

» 4. Levate capita...

» 5. Completi sunt dies...

Resp. Judea et iherusalem...

V. Constantes estote...

V. Gloria patri...

Ad Magn. Dum ortus fuerit...

[Ad completorium.]

Ad Nunc dimittis⁸⁴⁾. Ecce completa
sunt omnia...

[Ad matutinum.]

Inv. Christus natus...

Ps. Venite.

[In I. noct.]

Ant. 1. Dominus dixit...

Ps. Quare fremuerunt.

Ant. 2. Tanquam sponsus...

Ps. Celi enarrant.

Ant. 3. Diffusa est...

Ps. Eructavit cor.

Resp. 1. Hodie nobis celorum rex...

V. Gloria in excelsis...⁸⁵⁾.

V. Gloria patri...

Resp. 2. Hodie nobis de celo...

V. Hodie illuxit dies re-
demptionis nostre.⁸⁶⁾

Resp. 3. Descendit angelus missus ab
arce patris...

81) BrU: Vobis.

82) BrU: nostre.

83) Psalmerna äro ej angivna i B.

84) I margen är antecknat: Herre nu lätir tu tin tienare fara ij fride; epther som thu sagt haffuer.

85) Versus Gloria in excelsis är i B antecknad i margen. Versus Gloria patri saknas i B.

86) S och BrU ha versus Hodie illuxit. B har i margen en oläslig anteckning om versus.

V. Tanquam sponsus...
V. Gloria patri...

[In II. noct.]

Ant. 4. Suscepimus deus misericordiam...
Ps. Magnus dominus.
Ant. 5. Orietur in diebus domini...
Ps. Deus iudicium.
Ant. 6. Veritas de terra orta est...
Ps. Benedixisti.
Resp. 4. Quem vidistis pastores...
V. Dicite quidnam vidistis...⁸⁷⁾.
Resp. 5. O magnum mysterium...
V. Domine audivi auditum tuum...⁸⁷⁾.
Resp. 6. Sancta et immaculata virginitas...
V. Benedicta tu in mulieribus...⁸⁷⁾.

[In III. noct.]

Ant. 7. Ipse invocavit me...
Ps. Misericordias.
Ant. 8. Letentur celi...
Ps. Cantate j.
Ant. 9. Notum fecit dominus...
Ps. Cantate ij.
Resp. 7. Beata dei genitrix...
V. Beata que credidit...⁸⁸⁾.
Resp. 8. Beata viscera marie...
V. Dies sanctificatus...⁸⁷⁾.
Resp. 9. Verbo carum...
V. In principio...
V. Gloria patri...

[Laudes.]

Ant. 1. Quem vidistis pastores...
» 2. Genuit puerpera regem...
» 3. Angelus ad pastores...

» 4. Facta est cum angelo...
» 5. Parvulus filius hodie natus est nobis...

Ad Ben. Gloria in exelsis...

In secundis vesperis.

Ant. 1. Tecum principium...
Ps. Dixit dominus⁸⁹⁾.
Ant. 2. Redemptionem misit...
Ps. Confitebor.
Ant. 3. Exortum est...
Ps. Beatus vir.
Ant. 4. Apud dominum misericordia...
Ps. De profundis.
Ant. 5. De fructu ventris tui...
Ps. Memento.
Ad Magn. Hodie christus natus est...

[In I. missa.]⁹⁰⁾

Introitus. Dominus dixit ad me...
Ps. Quare fremuerunt...
Gloria patri...
Graduale. Tecum principium...
V. Dixit dominus...
Alleluia.
V. Dominus dixit ad me...
Offertorium. Letentur celi...
Communio. In splendoribus sanctorum...

[In II. missa]

Introitus. Lux fulgebit hodie...
Ps. Dominus regnavit...
Gloria.

⁸⁷⁾ Denna versus är i B antecknad i margen.

⁸⁸⁾ B har versus Ave maria gratia plena (antecknad i margen).

⁸⁹⁾ Psalmerna (söndagens vesperpsalmer) äro ej angivna i B.

⁹⁰⁾ Följande trenne officia missae saknas i B och finnas självfallet icke i BrU.

Graduale. Benedictus qui venit...

V. A domino factum est
...

Alleluia.

V. Dominus regnavit...

Offertorium. Deus enim firmavit...

Communio. Exulta filia syon
...

Sequitur summa missa.

Introitus. Puer natus...

Ps. Cantate...

Gloria.

Graduale. Viderunt omnes fines terre...

V. Notum fecit dominus

...

Alleluia.

V. Dies sanctificatus...

Offertorium. Tuisunt celi...

Communio. Viderunt omnes fines terre...

(Fortsättning).

K. Peters.

Meddelande.

K. S. V. centralkommitten har hållit sitt årsmöte i Stockholm 8 jan. 1945 under ordförandeskap av Biskop Aulén.

Ur protokollet meddelas följande: Den på grundval av förslag från kyrkoherde Peters utarbetade psalm-listan för söndagsskolan är färdig.

At orgelrådet överlämnades att söka vidtaga lämpliga åtgärder för bevakande av församlingarnas intressen vid orgelbyggen och orgelrestaureringar.

För anordnande av utvidgad liturgisk sång i samband med prästutbildningen i Uppsala och Lund beslöts anmoda resp. kretsar att bidra med 50 kr. vardera (Uppsala och Lund med 250 kr. vardera).

Med hänsyn dels till en 8:nde klass i folkskolan, dels till att ny koralbok

tagits i bruk beslöts revidera psalm-listan för folkskolan.

Med hänsyn till kyrkohandbokens medgivande att ottesång kan utbytas mot matutin och aftonsång mot vesper eller kompletorium (efter vederbörl. tillstånd) beslöts uppdraga åt ordf. att söka föra frågan om utarbetande av nämnda tidegärder till text och musik på tal inför vederbörande myndigheter.

Den sittande styrelsen omvaldes och består av: Biskop Gustav Aulén ordf. Professor Anders Nygren, v. ordf. Komminister Gabriel Grefberg, sekr. och bibliotekarie, Kantor Karl G. Gustafsson, kassör samt Domkyrkoorganisten Henry Weman och organisten i S:t Jacob, Waldemar Ahlén.

Stockholm 5/2 1945.

Gabriel Grefberg.

Recensioner måste på grund av platsbrist överstå till nästa nummer.

H A R E R K Y R K A
DEN FÖR PRAKTISKT BRUK IDEALISKA
KORALBOKEN
DÄR TEXTEN ÄR UNDERLAGD MUSIKEN

Koralbok för svenska kyrkan

Pris 2 band kr. 35: — + oms.
(Kan erhållas till påseende.)

NORDISKA MUSIKFÖRLAGET, STOCKHOLM
 Regeringsgatan 35 Tel. 23 11 15

E. A. Setterquist & Son Eftr.

ÖREBRO

Sveriges äldsta fabrik
 för kyrkoorglar

Tel. fab. 10134. Bost. 18607

OLOF HAMMARBERG

ORGELBYGGARE

NYA VARVET
 Tel. Göteborg 29 12 60

Tillverkar kyrkoorglar.
 Utför alla i yrket förekommande arbeten.
 Innehar mästarbrev.

H. LINDEGREN

Medlem av SVENSKA ORGELBYGGARES FÖRENING.

*Tillverkar piporglar,
 som utmärka sig för största hållbarhet
 samt god »orgelmässig» ton.
 Mångårig erfarenhet.*

ORGELBYGGARE
GÖTEBORG

Postadress:
 KOMMENDÖRSGATAN 12
 Telefoner:
 BOSTADEN 14 26 38
 FABRIKEN 14 93 38

A. MAGNUSSONS ORGELBYGGERI

GÖTEBORG

Telefoner:
 15 12 79, 16 59 29

SVENSKT
 KVALITETSARBETE

PIPORGLAR

enligt klassiska principer och tillförlitliga konstruktioner med karaktäristisk och ekonomisk disposition och konstnärlig intonation.
 Ombyggnader och restaureringar av äldre verk samt anläggningar för elektrisk bälgrift utföres.

Dispositioner och kostnadsförslag på begäran.

HÖGMÄSSOPOSTILLA

Tredje årgångens texter
 under medverkan av präster i Göteborgs stift
 utgiven av

Kurt Nyström

12: 50, inb. 16: 50

HÖGMÄSSOPOSTILLA

Andra årgångens texter
 under medverkan av präster i Lunds stift
 utgiven av

Ernst Newman och Alfred Wihlborg

12: —, inb. 16: —

ANDERS ELFVING

En levnadsteckning

av

Bror Olsson

6: 50

TILLBAKA TILL BIBELN

av

Hugo Odeberg

4: 75

UNGDOMSKUNSKAP

av

Axel Haerberger

6: 50

FRÅN HELVETETS BREVSKOLA

Studiebrev om de bästa metoderna att föra
 en själ till förtappelse

av

C. S. Lewis

Företal av *Yngve Brilioth*

Andra uppl. 5: 50

C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG, LUND